

370.000 danskere uden mulighed for dagpenge eller kontanthjælp

Knap 370.000 danskere kan hverken få kontanthjælp eller dagpenge, hvis de mister deres arbejde. Det svarer til hver syvende beskæftigede i Danmark. Når så mange danskere står uden offentlig forsørgelse, skyldes det, at de ikke er medlem af en a-kasse, og samtidig med at familiens formue eller ægtefællens indkomst er for høj til at få kontanthjælp. Alt i alt står en ½ mio. danskere uden for a-kassesystemet, og som analysen viser, kan det ende med en privatøkonomisk nedtur for familien, hvis man mister arbejdet.

af privatøkonom **Mie Dalskov** og stud.polit. **Andreas Mølgaard**

5. marts 2010

Analysens hovedkonklusioner

- 370.000 beskæftigede har hverken mulighed for at få kontanthjælp eller dagpenge, hvis de mister deres arbejde. Årsagen er, at mange beskæftigede står uden for a-kassesystemet, samtidig med at deres formue eller ægtefællens indtægt er for høj. Alt i alt står ½ mio. danskere uden for a-kassesystemet.
- Den primære årsag til at danskere, der ikke er medlem af en a-kasse, heller ikke kan få kontanthjælp, er, at vedkommendes formue er for stor - det gælder for 9 ud af 10 af alle dem, der står uden muligheden for hjælp. De andre årsager er friværdis og ægtefællens indkomst.
- Blandt de boligejere, der ikke er medlem af en a-kasse, kan 9 ud af 10 heller ikke få kontanthjælp. Samlet set står 200.000 boligejere uden økonomisk sikkerhedsnet. I sidste ende risikerer de boligejere, der ikke er medlem af en a-kasse, at se deres bolig ryge på tvangsauktion, hvis de mister jobbet.

Kontakt

Privatøkonom

Mie Dalskov

Tlf. 33 55 77 20

Mobil 42 42 90 18

md@ae.dk

Presseansvarlig

Janus Breck

Tlf. 33 55 77 25

Mobil 40 61 34 38

jb@ae.dk

Mange danskere står uden offentlig støtte, hvis de mister jobbet

I tilfælde af arbejdsløshed er det ikke alle, der har mulighed for at få offentlig støtte. Personer med medlemskab af en arbejdsløshedskasse (a-kasse) kan få dagpenge, mens resten må søge om kontanthjælp ved kommunen, og her er det langt fra alle, der kan få hjælp.

Baggrunden for, at man ikke nødvendigvis kan få kontanthjælp, hvis man rammes af ledighed, skal findes i lovgivningen. Hvis familien har en formue over et vist beløb, kan man ikke få kontanthjælp i tilfælde af ledighed, da lovgivningen antager, at den enkelte og familien i så fald kan forsørges af formuen. Grænsen for, hvor stor formuen må være, er 10.000 kr. for enlige og 20.000 kr. for ægtepar. I kommunens vurdering af den lediges mulighed for kontanthjælp indgår ligeledes friværdi i boligen, og det er heller ikke muligt at få kontanthjælp, hvis ægtefællen har en lønindkomst, der er stor nok til at forsørge den ledige og familien, jf. den gensidige forsørgelsespligt. Reglen er, at hvis ægtefællens indkomst er højere end det beløb, begge ægtefæller ville kunne få i kontanthjælp, så kan man ikke modtage kontanthjælp.

Ved hjælp af registerdata fra Finansministeriets Lovmodel har det været muligt at beregne, hvor mange af de beskæftigede, der ikke er medlem af en a-kasse, og heller ikke kan modtage kontanthjælp i tilfælde af ledighed.

Analysen ser kun på, om de beskæftigede - uden medlemskab af en a-kasse - i tilfælde af ledighed vil kunne få kontanthjælp ud fra reglerne om formue, friværdi og ægtefælles indkomst. Der ses således ikke på eventuel reduktion i hjælpen, hvorved tallet ville være endnu større. Metoden er yderligere beskrevet i boks 1 til sidst i analysen. Analysen er lavet på de nyeste registerdata, der dækker befolkningen pr. 1. januar 2008. Alle formuer og indtægter er fremskrevet til 2010-niveau, og analysen følger således lovgivningen i 2010.

3 ud af 4 uden a-kassemedlemskab kan ikke få økonomisk hjælp i tilfælde af ledighed

Som det fremgår af tabel 1, står 500.000 personer ud af de 2,4 mio. beskæftigede uden for dagpengesystemet. Disse personer vil ikke kunne få dagpenge, hvis de mister deres arbejde. Det samlede tal udgør omkring hver femte af alle beskæftigede.

Blandt de 500.000 beskæftigede, der med sikkerhed ikke kan få dagpenge, fordi de ikke er medlem af en a-kasse, er 370.000 samtidig udelukket fra at kunne få kontanthjælp, da familiens formue eller ægtefællens indkomst er for høj. Det svarer til 3 ud af 4 af alle danskere uden a-kassemedlemskab.

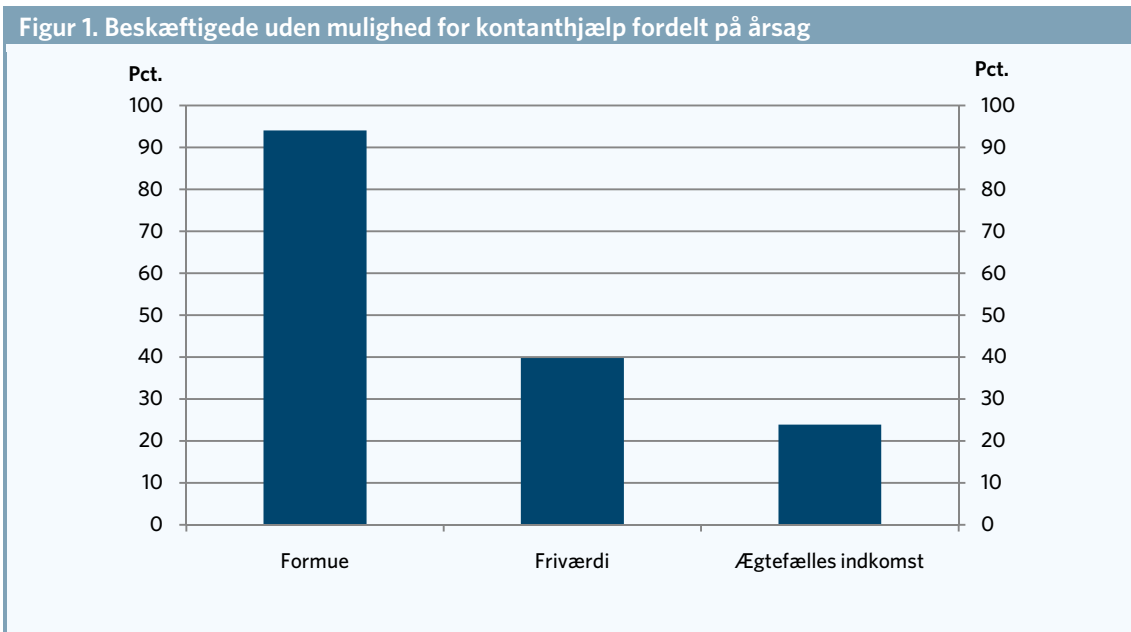
De 15 procent af alle beskæftigede, der ikke kan få hjælp i tilfælde af ledighed, svarer til hver syvende af på arbejdsmarkedet.

Tabel 1. Beskæftigede fordelt på muligheden for dagpenge og kontanthjælp

	Antal pers.	Pct.
Beskæftigede	2.430.000	100,0
Ikke-forsikrede, udenfor dagpenge	500.000	20,6
Ikke mulighed for kontanthjælp	369.500	15,2

Anm.: Tabellen omfatter 18-65-årige i beskæftigelse (ekskl. studerende). Se metode i boks 1. Tallene er afrundet til nærmeste 100.
Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens registerdata (2008). Alle indkomster og formuer er fremskrevet til 2010.

Figur 1 fordeler de 370.000 beskæftigede, der hverken kan få dagpenge eller kontanthjælp efter årsag. Det ses, at den primære årsag til, at så mange ikke-forsikrede heller ikke kan modtage kontanthjælp, er, at familiens formue er for høj. Dette gælder for 9 ud af 10 personer. Omkring 40 procent af dem, der ikke kan få offentlig kontanthjælp, skyldes friværdis i boligen, mens hver femte står uden hjælp grundet ægtefælles indkomst.

Anm.: Figuren omfatter 18-65-årige i beskæftigelse (ekskl. studerende). Se metode i boks 1. Bemærk, at der godt kan være mere end én årsag til, at man ikke kan få kontanthjælp.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens registerdata (2008). Alle indkomster og formuer er fremskrevet til 2010.

9 ud af 10 boligejere uden for a-kasserne kan ikke få hjælp fra det offentlige

Fordeles de beskæftigede på, om de bor i ejerbolig eller andre former for bolig, er det især blandt ikke-boligejere, at mange står uden for a-kassesystemet. 30 procent af de beskæftigede, der ikke bor i ejerbolig, er ikke medlem af en a-kasse og kan derfor ikke få dagpenge. Det samme gælder for halvt så mange boligejere - nemlig 15 procent svarende til 225.000 beskæftigede boligejere. Dette ses i tabel 2.

Tabel 2. Beskæftigede fordelt på boligform og muligheden for dagpenge og kontanthjælp

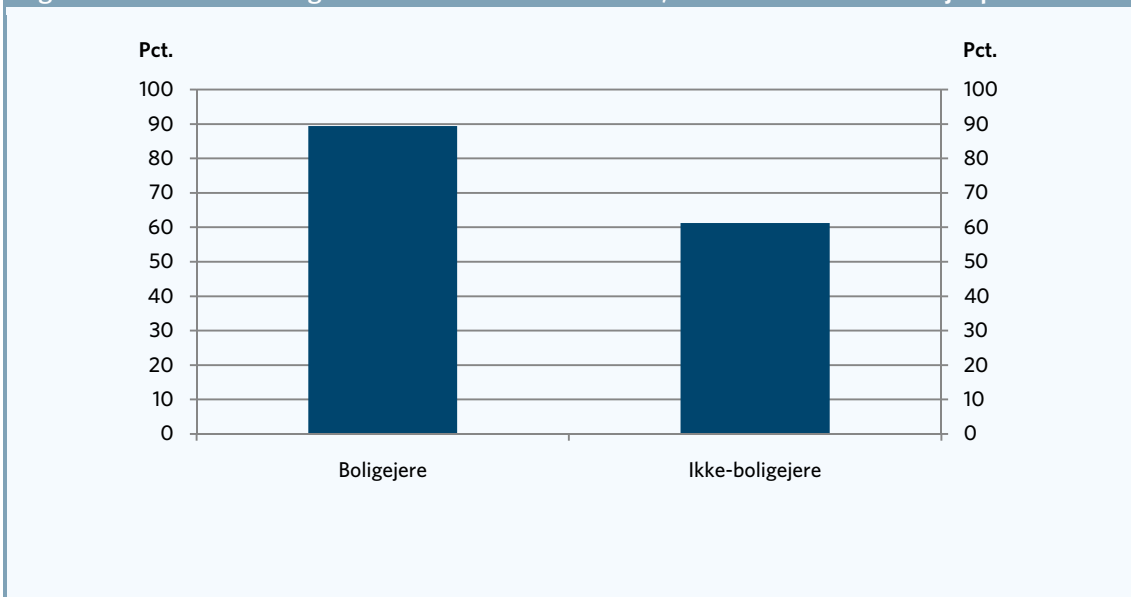
	Boligejere		Andre boligformer	
	Antal pers.	Andele, Pct.	Antal pers.	Andele, Pct.
Ikke-forsikrede, udenfor dagpenge	224.600	14,6	275.400	30,7
Ikke mulighed for kontanthjælp	200.900	13,1	168.600	18,8
Beskæftigede i alt	1.533.900	100,0	896.100	100,0

Anm.: Tabellen omfatter 18-65-årige i beskæftigelse (ekskl. studerende). Se metoden i boks 1. Boligejere er afgrænset ved at se på aktiver i ejendomme. Tallene er afrundet til nærmeste 100.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens registerdata (2008). Alle indkomster og formuer er fremskrevet til 2010.

Ses der på andelen, der hverken kan få kontanthjælp eller dagpenge, så er denne andel langt højere blandt boligejerne, hvor lidt over 200.000 danske boligejere står uden mulighed for kontanthjælp eller dagpenge, hvis de mister deres arbejde. Dette svarer til 9 ud af 10 blandt de boligejere, der ikke er medlem af en a-kasse og derfor ikke kan få dagpenge. Dette ses i figur 2.

Figur 2. Andel af beskæftigede uden a-kasemedlemskab, der ikke kan få kontanthjælp

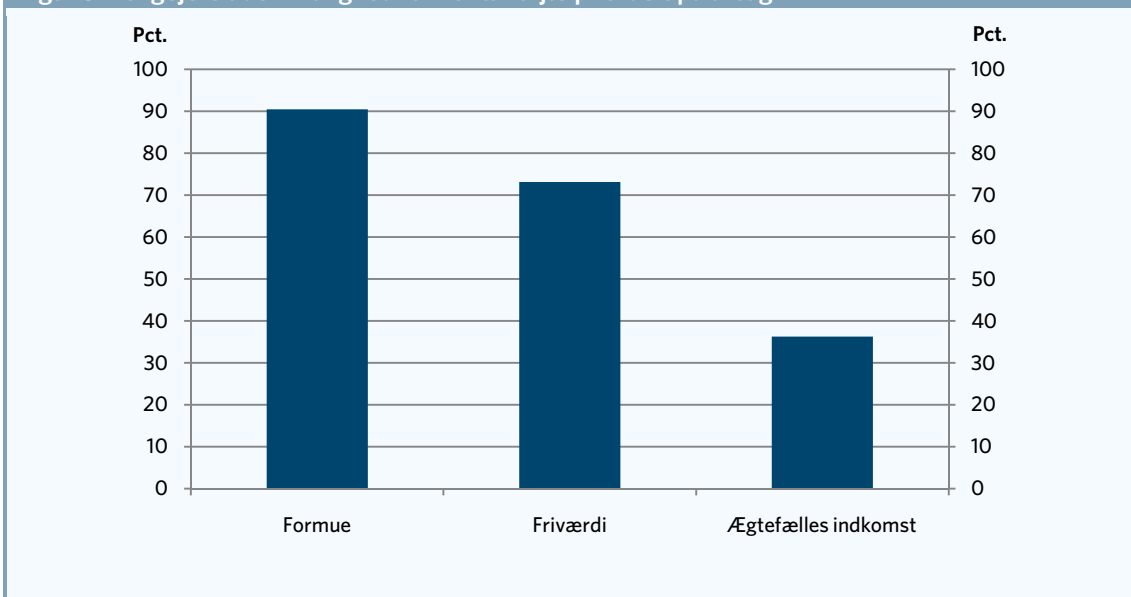
Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens registerdata (2008). Alle indkomster og formuer er fremskrevet til 2010.

Boligejere udenfor a-kasserne risikerer at gå fra hus og hjem

Årsagen til, at især mange boligejere risikerer at stå uden offentlig hjælp, er, at det typisk er boligejere, der har store formuer både målt som friværdi og i likvid formue og derfor ikke er berettiget til kontanthjælp.

Blandt boligejerne, der ikke er forsikret mod ledighed, er det ligeledes formuen, der gør, at de heller ikke kan få kontanthjælp. Det gælder for 9 ud af 10 blandt dem, der har mulighed for kontanthjælp. For mere end 2 ud af 3 er det friværdien, der spænder ben for kontanthjælpsudbetalingen, mens ægtefælles formue har betydning for en tredjedel. Dette ses i figur 3.

Figur 3. Boligejere uden mulighed for kontanthjælp fordelt på årsag

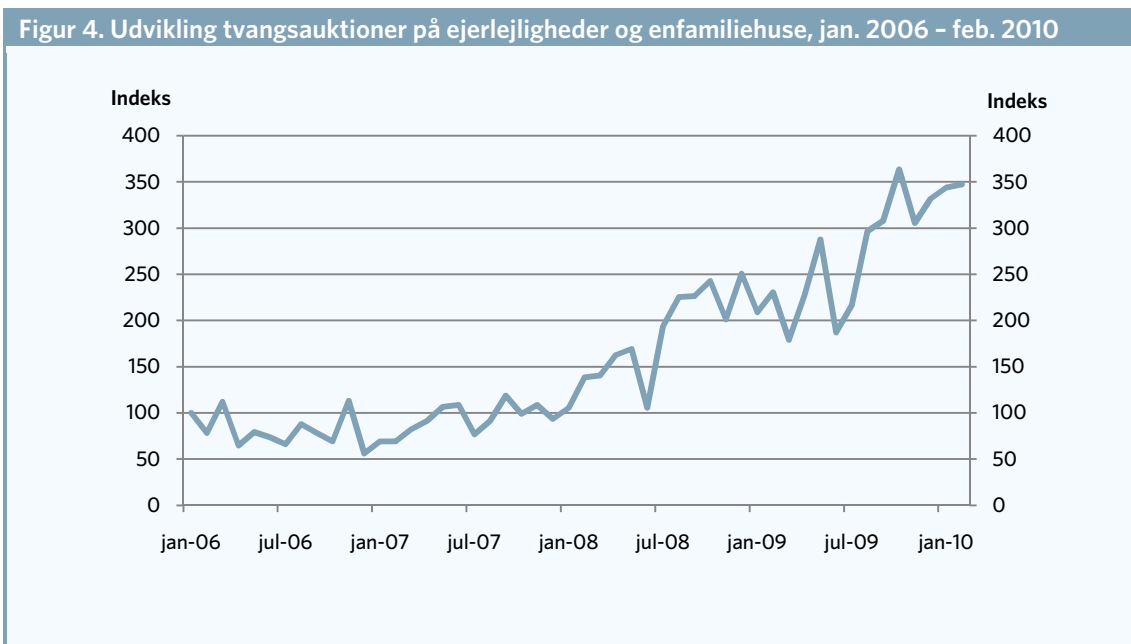
Anm.: Figuren omfatter 18-65-årige i beskæftigelse (ekskl. studerende). Se metode i boks 1. Boligejere er afgrænset ved at se på aktiver i ejendomme. Bemærk at der godt kan være mere end én årsag til, at man ikke kan få kontanthjælp.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens registerdata (2008). Alle indkomster og formuer er fremskrevet til 2010.

I kommunerne betragter man friværdi i helårsboliger og fritidsboliger som aktiver, der kan realiseres, og som familien dermed kan leve af. Enten kan friværdien frigives ved at sælge boligen, eller også beder man familien om at optage lån i boligen. I kommunerne er der dog stor forskel på, hvor stor friværdien må være, før man ikke er berettiget til kontanthjælp. I denne analyse bruges en grænse på 350.000 kr. (2010-priser).

En ting er, at familierne vil blive bedt om at belåne friværdien, inden de kan modtage kontanthjælp. En anden ting er, om det kan lade sig gøre. I en tid hvor det er blevet vanskeligere at få bevilget lån i banker og ikke mindst at få boligen solgt, kan ledighed for den enkelte boligejer, der står uden for a-kasserne, betyde, at familiens bolig ender på tvangsauktion. Kan man ikke betale de faste omkostninger, herunder afdrag og renter på boligen, kan ledighed i sidste ende betyde tvangsauktion. Det at miste jobbet kan derfor skabe en ond spiral for mange boligejere, der ikke er medlem af en a-kasse. Yderste konsekvens af at miste arbejdet kan være, at boligen ryger på tvangsauktion.

De netop offentliggjorte tal for antallet af tvangsauktioner i februar 2010 viser da også, at antallet af tvangsauktioner fortsat ligger på det højeste niveau i 4 år. Dette ses i figur 4.

Anm.: Figuren viser antallet af tvangsauktioner pr. måned for ejerlejligheder og enfamiliehuse (januar 2006 = indeks 100).
 Kilde: AE på baggrund af tal fra Statistikbanken.

En god idé at melde sig ind i en a-kasse

Det er i sig selv et problem for den enkelte, hvis man bliver ramt af ledighed uden at være medlem af en a-kasse, da kontanthjælp generelt vil være mindre end dagpengene.¹ Med en familie, der skal forsynes og faste ydelser, der skal betales, kan det blive fatalt for uforsikrede at miste jobbet. Som analysen viser, vil mere end hver ottende beskæftigede hverken kunne få dagpenge eller kontanthjælp, fordi familien har så stor en formue eller indtægt, at de ud fra lovgivningen kan forsørge sig selv.

¹ Den maksimale dagpengesats udgør 199.940 kr. (efter AM-bidrag) på årsbasis (2010-niveau). Kontanthjælpsniveauet for personer over 25 år med børn er 160.608 kr. Har man ikke børn, er den årlige kontanthjælp på 120.888 kr.

Forklaringen på, at hver femte beskæftigede ikke er medlem af en a-kasse, skal givetvis findes i de gode konjunkturer og den høje beskæftigelse, der gjaldt, før finanskrisen satte ind i slutningen af 2008.² Indtil for nylig har mange familier tilmed oplevet, at deres friværdis er steget i takt med, at dagpengene ikke er fulgt med lønudviklingen, når det gælder den compensation, man kan få. Dette har formentlig fået en hel del almindelige lønmodtagere til at melde sig ud af a-kassesystemet i troen på, at de ikke blev ledige – og hvis de gjorde – skulle kontanthjælpssystemet nok gribe dem.

AEs økonomiske prognoser spår, at ledigheden tidligst vender i løbet af 2011. Derfor er det stærkt foruroligende, at godt hver femte dansker på arbejdsmarkedet ikke er medlem af a-kasse, når hovedparten af dem slet ikke kan få nogen offentlig hjælp i tilfælde af ledighed. Med et medlemskab af en a-kasse er der spændt et økonomisk sikkerhedsnet ud under familiens økonomi.

Boks 1. Ikke alle ledige kan få dagpenge eller kontanthjælp

Ved hjælp af kontanthjælpslovgivningen og Danmarks Statistiks registerdata er det undersøgt, hvor mange danskere i beskæftigelse, der ikke er medlem af en a-kasse og ikke kan få kontanthjælp, hvis de mister deres arbejde. Undersøgelsen bygger på Lovmodellens registeroplysninger for befolkningen pr. 1. 1. 2008. Analysen omfatter alle beskæftigede i alderen 18-65 år (ekskl. studerende).

Alle indkomstoplysninger samt oplysninger om likvid formue og friværdis i bolig er fremskrevet til 2010-niveau. Boligværdien er fremskrevet med boligprisudviklingen fra Realkreditrådet frem til ultimo 2009 på detaljeret niveau. Herefter er boligpriserne lagt fladt. Boliggælden er fremskrevet med den makroøkonomiske udvikling i realkreditudlån fraregnet nye udlån. Lønindkomsten er fremskrevet med lønudviklingen fra Økonomisk Redegørelse (dec. 2009) fra Finansministeriet. Aktiebeholdningen er fremskrevet med kursværdien ultimo 2009, og den resterende formue er fremskrevet med renteutviklingen.

Hvis man bliver ledighed uden at være medlem af en a-kasse, kan kontanthjælp være en mulighed. For at få kontanthjælp er det dog et krav, at den ledige ikke kan blive forsørgt på anden vis f.eks. af ægtefælle eller af egen formue (Se lov om aktiv socialpolitik, §14, stk. 2). Dette betyder, at ledige, der ikke er medlem af en a-kasse, heller ikke kan få kontanthjælp, hvis følgende gælder for deres eller familiens økonomi:

1. Ægtefællen kan forsørge den ledige. Ifølge reglen om gensidig forsørgelsespligt kan den ledige ikke få kontanthjælp, hvis ægtefællen kan forsørge familien. Dette svarer til, at ægtefælless indkomst er større end den kontanthjælp, de to ægtefæller kunne have fået – dvs. to gange kontanthjælpsats.
2. For stor likvid formue. Enlige kan ikke modtage kontanthjælp, hvis den likvide formue er på mere end 10.000 kr. For ægtepar gælder en formuegrænse på over 20.000 kr.
3. Anden formue. Kommunen medregner også værdier af andre aktiver i formuen. Dette gælder eksempelvis friværdis i helårsbolig, friværdis i sommerhus samt værdi af både, heste, biler o. lign. Det er en vurdering i den enkelte kommune, hvor meget værdierne i sådanne aktiver skal indgå. Ifølge loven må ledige med egen bolig gerne have en formue af en sådan størrelse, der kan sikre en vis vedligeholdelse af boligen og en vis boligstandard. AE har forud for analysen været i kontakt med forskellige kommuner. Ydelsescentrene i kommunerne benytter forskellige grænser for, hvor stor friværdien af helårsboliger må være. I denne undersøgelse bruges en grænse på 350.000 kr. på helårshuse, mens al friværdis i fritidsbolig tæller med. For ægtefæller ses på den samlede friværdis, mens der for samlevende ses på hver enkelt ejerandel. I analysen indgår formueaktiver ud over friværdis i bolig og likvid formue ikke. Dette taler for, at antallet af personer, der hverken kan modtage kontanthjælp eller dagpenge i tilfælde af ledighed, i virkeligheden er langt højere end det tal, der findes her.

Generelt afhænger kontanthjælpsatserne af alder, bopæl og forsørgelsespligt. Satserne er højest for personer med forsørgelsespligt eller personer over 25 år. Personer under 25 år, der bor hjemme, får mindste sats. Normalt er aldersgrænsen for kontanthjælp 18 år, da de unge hermed bliver selvstændig hjælpsberettigede. Udbetalingen for de 18-årige følger deres egen økonomi, jf. ovenstående regler.

Analysen medtager de tre ovennævnte kriterier i form af likvid formue, anden formue og ægtefælless indkomst. Der ses derfor ikke på biler, heste, både eller andre aktiver, og der tages ikke stilling til, om boligen kan belånes eller sælges. Alle boliger medtages, jf. ovenstående punkt 3. Der ses heller ikke på eventuel reduktion i hjælpen, dvs. f.eks. halvering i kontanthjælpen.

² Selvom analysen beror på de beskæftigedes medlemsstatus i 2008, og en del danskere givetvis har meldt sig ind i en a-kasse i takt med den tiltagende krise, så er det ikke sikkert, at det ville berettige dem til dagpenge, da man som hovedregel skal have været medlem af en a-kasse i 1 år, før man kan få dagpenge.